

Sabina Cisek, Maria Próchnicka

Projekt EMPATIC - europejska inicjatywa na rzecz Information Literacy

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 2/2, 51-61

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SABINA CISEK
MARIA PRÓCHNICKA
*Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie*

PROJEKT EMPATIC – EUROPEJSKA INICJATYWA NA RZECZ INFORMATION LITERACY

Wstęp

Artykuł poświęcony jest wybranym aspektom europejskiego projektu EMPATIC (*EMPowering Autonomous learning Through Information Competencies*) z zakresu Information Literacy (IL), w którym brały udział autorki niniejszego tekstu.

Opracowanie podzielone zostało na trzy części. Pierwsza zawiera ogólną charakterystykę opisywanego przedsięwzięcia, druga omawia wybrane elementy metodologiczne, pojawiające się w związku z realizacją celów projektu, trzecia dotyczy jednego z produktów EMPATIC-u, mianowicie – sformułowanych w wyniku ponad dwuletnich prac rekomendacji z obszaru edukacji informacyjnej.

Projekt EMPATIC – charakterystyka ogólna, założenia i cele

Międzynarodowy projekt EMPATIC, finansowany ze środków unijnych przez agencję EACEA – *Education, Audiovisual and Culture Executive Agency* [http://eacea.ec.europa.eu/index_en.php], był realizowany od stycznia 2010 do marca 2012 r., w ramach europejskiego programu „Uczenie się przez całe życie” – *Lifelong Learning Programme*. W konsorcjum realizującym to przedsięwzięcie uczestniczyło pięć organizacji reprezentujących środowisko nauki i szkolnictwa wyższego oraz instytucje biblioteczne z Grecji, Polski, Wielkiej Brytanii, Włoch i Turcji, w tym – Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Projekt dotyczył – najogólniej mówiąc – niektórych aspektów rozwoju IL, czyli kompetencji informacyjnych lub edukacji informacyjnej¹ w Europie.

¹ Sekcja IFLA ds. Information Literacy przyjęła polskie odpowiedniki *Information Literacy* – „edukacja informacyjna” i „kompetencje informacyjne”; <http://sbp.pl/arttykul/?cid=2857&prev=514>.

W 2011 roku powstała Komisja ds. Edukacji Informacyjnej Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. http://sbp.pl/sbp/komisje_sekcje_zespoly/komisja_ds_edukacji_informacyjnej/aktualnosci.

W projekcie EMPATIC, IL jest ujmowana holistycznie, jako kompetencja generyczna, stanowiąca podstawę adaptowania się i funkcjonowania jednostki w społeczeństwie. Uniwersalność i powszechność kompetencji informacyjnych sprawia, że są one niezbędne we wszystkich sferach życia społecznego i na wszystkich poziomach struktury społecznej, nie tylko w okresie uczenia się formalnego, czy też w okresie aktywności zawodowej. Jest przy tym sprawą zaskakującą, że problematyka IL, wszechobecna w piśmiennictwie światowym, stanowiąca przedmiot licznych projektów realizowanych w Europie i poza jej obszarem, a także budząca coraz więcej zainteresowania w Polsce, co znajduje odzwierciedlenie zarówno w publikacjach tradycyjnych [np. Batorowska, 2009] jak i cyfrowych (np. blog Edukacja informacyjna <http://www.edukacjainformacyjna.pl/>), z takim trudem toruje sobie drogę do uzyskania właściwego miejsca w strategiach uczenia się przez całe życie. Celem projektu EMPATIC było poszukiwanie odpowiedzi na to pytanie oraz sformułowanie rekomendacji związanych z działaniami umożliwiającymi internalizację kształtowania kompetencji informacyjnych jednostek w procesy uczenia się przez całe życie.

Zatem, misja projektu sformułowana została na podstawie przeświadczenia o szczególnie istotnej roli IL we współczesnym świecie oraz w oparciu o analizę sytuacji zastanej w tym zakresie w Europie. Diagnoza miejsca i roli IL w szeroko rozumianym systemie edukacji i kultury krajów europejskich oparta została w dużej mierze o wcześniejsze badania i publikacje partnerów projektu EMPATIC [Basili, 2003, 2008].

Punktem wyjścia stała się idea głosząca, iż kompetencje informacyjne są istotnym elementem powstania nowego, obywatelskiego, zorientowanego na człowieka i rozwój, europejskiego społeczeństwa informacyjnego, w którym każdy może tworzyć, użytkować i udostępniać zasoby informacji i wiedzy, co ułatwi zarówno jednostkom jak i społecznościom wykorzystanie całego swojego potencjału do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju oraz poprawy jakości życia. Ponieważ edukacja informacyjna ma charakter kluczowy, ważne jest, by postęp w tej dziedzinie następował we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej, i by doświadczenia były gromadzone i wywierały wpływ na działania w całej Europie.

Z drugiej strony stwierdzono, iż potencjał kompetencji informacyjnych pozostaje w dużej mierze niezrealizowany w głównym nurcie systemów kształcenia w Europie, ponieważ:

- integracja programów nauczania na wszystkich poziomach i w różnych sektorach systemu edukacji jest stosunkowo słaba;
- występują znaczące bariery hamujące włączenie zagadnień IL do programów kształcenia, w tym problemy z trafnością i adekwatnością treści sylabusów;
- nie ma powszechnej świadomości istnienia związku kompetencji informacyjnych z pokrewnymi zagadnieniami, takimi jak umiejętności

informatyczne (*Digital Literacy*), korzystanie z mediów cyfrowych (*Media Literacy*) itp.;

- decydenci nieprawidłowo postrzegają kształcenie w zakresie IL;
- nauczyciele często nie są przygotowani do rozwijania kompetencji informacyjnych swoich uczniów;
- umiejętności korzystania z informacji są interpretowane i wdrażane w całej Europie niesystematycznie, na różne sposoby i w oparciu o odmienne założenia i koncepcje edukacji.

W efekcie, generalne cele projektu EMPATIC sformułowano w następujący sposób:

- „wpłynąć na zmianę sposobu postrzegania przez decydentów w krajach europejskich roli, znaczenia oraz metod implementacji kompetencji informacyjnych w obszarze edukacji,
- utorować drogę dla dalszych badań oraz inicjatyw zmierzających do włączenia kształcenia w zakresie kompetencji informacyjnych do programów nauczania na wszystkich poziomach edukacji oraz ich integracji w ramach reformy programowej” [EMPATIC].

Do celów szczegółowych z kolei należały:

- zgromadzenie i ocena rezultatów dotychczasowych inicjatyw i projektów dotyczących IL realizowanych w obrębie czterech sektorów edukacji: oświaty, szkolnictwa wyższego, szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia dorosłych;
- wykorzystanie zgromadzonych rezultatów jako „materiału dowodowego”, służącego do uzyskaniu wpływu na sposób postrzegania przez decydentów problematyki kształtowania kompetencji informacyjnych w wymienionych czterech sektorach edukacji oraz nakłonienie kadry zarządzającej do podejmowania działań mających na celu wzmocnienie znaczenia IL w procesie kształcenia formalnego, nieformalnego i pozaformalnego;
- uzyskanie wpływu na przebieg procesów podejmowania decyzji w odniesieniu do tworzenia nowych paradygmatów kształcenia i reformy podstaw programowych, uwzględniających IL jako jedną z kompetencji kluczowych.

Wybrane aspekty badawcze projektu EMPATIC – poszukiwanie i walidacja dobrych praktyk w zakresie Information Literacy

Realizacja celów projektu EMPATIC, wskazanych w poprzednich akapitach, uwarunkowana była zastosowaniem metody *case study* (studium przypadku), gdyż dzięki tej metodzie możliwe stało się zgromadzenie informacji o dotychczas podejmowanych inicjatywach związanych z kształceniem kompetencji informacyjnych w różnych sektorach edukacji, od systemu oświaty poczynając i na edukacji dorosłych kończąc. Wyniki analizy

zgrupowanych przypadków miały być następnie wykorzystane w działaniach perswazyjnych, mających nakłonić strategów i decydentów (twórców europejskiej strategii edukacyjnej, w szczególności strategii uczenia się przez całe życie, osoby odpowiedzialne za strategię krajowe w tym zakresie, kadrę zarządzającą w systemie edukacji, wreszcie, na poziomie lokalnym, osoby pełniące funkcje zarządcze w instytucjach oświatowych oraz instytucjach szkolnictwa wyższego) do uznania efektów kształcenia warunkujących uzyskanie kompetencji informacyjnych za istotny warunek realizacji koncepcji uczenia się przez całe życie, zarówno w wymiarze globalnym, jak i indywidualnym oraz zainicjowania odpowiednich reform programów kształcenia. Podstawą działań perswazyjnych z kolei stało się sformułowanie szeregu rekomendacji odnoszących się do kształcenia w zakresie IL, a mających swe źródło w rezultatach przeprowadzonej analizy przypadków.

Ideą projektu EMPATIC było dążenie do doskonalenia przedsięwzięć związanych z kształtowaniem kompetencji informacyjnych we wszystkich formach i na wszystkich poziomach kształcenia, zarówno w odniesieniu do polityk globalnych związanych z działaniami strategicznymi w tym zakresie na poziomie ponadpaństwowym oraz poszczególnych państw, jak i w odniesieniu do polityk lokalnych związanych z poszczególnymi sektorami edukacji lub instytucjami edukacyjnymi. Zastosowanie metody *case study* w tym projekcie pozwoliło na określenie, różnymi sposobami, poziomu dojrzałości systemu kształcenia w zakresie IL w Europie, zarówno w skali globalnej, jak i lokalnej poprzez:

- określenie stopnia realizacji projektu, i wskazanie braków, które wymagają uzupełnienia;
- wyłonienie i określenie wspólnego zasobu pojęciowego, metodologicznego i metodycznego oraz uzgodnionego sposobu myślenia o IL, zarówno w aspekcie naukowym, edukacyjnym, jak i społecznym;
- ocenę istniejących przedsięwzięć w zakresie IL, ich rangowania i identyfikowania najlepszych praktyk².

Analiza przypadków przeprowadzona w ramach projektu EMPATIC przebiegała w trzech fazach. W dwóch pierwszych – *Desk Research* (badania literaturowe) oraz *Strategic Modelling* (modele strategii) – była realizowana przez uczestników projektu, w trzeciej – *Validation* (walidacja) – w analizie współuczestniczyli przedstawiciele różnych grup interesariuszy (zgodnie z założeniami projektu powinni to być stratedzy systemu edukacji, decydenci, menedżerowie, przedstawiciele samorządu i administracji, osoby bezpośrednio zaangażowane w kształcenie kompetencji informacyjnych – bibliotekarze szkolni, akademicy, bibliotek publicznych, nauczyciele poszczególnych przedmiotów).

² Inspiracją dla takiego ujęcia funkcji metody *case study* zastosowanej w projekcie EMPATIC jest *Model Doskonałości EFQM (The Excellence EQFM Model)* opracowany przez European Foundation for Quality Management opisany m.in. na stronie <http://www.efqm.org/en/tabid/132/default.aspx>.

W etapie pierwszym przedmiotem studium (analizowanym przypadkiem) była Europa jako miejsce realizacji przedsięwzięć związanych z IL. Rezultatem było stworzenie mapy inicjatyw mających za przedmiot kształcenie kompetencji informacyjnych, realizowanych w obrębie wszystkich sektorów edukacji, niezależnie od formy kształcenia (kształcenie formalne, nieformalne lub pozaformalne). W wyniku przeprowadzonych systematycznie poszukiwań zgromadzono bazę liczącą 87 projektów IL realizowanych w latach 1994–2010³. Ich wstępna analiza doprowadziła do uzyskania odpowiedzi na pytanie o to, w jakim stopniu inicjatywy związane z IL są obecne w powszechnym systemie edukacji w krajach europejskich, jakimi cechami odznaczają się projekty IL finansowane przez Unię Europejską, a także umożliwiła ustalenie stosowanej w praktyce definicji IL i określenie znaczenia kompetencji informacyjnych wśród pozostałych kategorii efektów kształcenia osiągniętych przez osoby uczące się.

W tym etapie nie przeprowadzono szczegółowych analiz projektów, a raczej starano się uzyskać ogólny obraz sytuacji IL w Europie, zidentyfikować wyróżniające ją cechy specyficzne, pozwalające na wyodrębnienie w drugim etapie – poddanych już głębszej analizie – przypadków najbardziej reprezentatywnych (*illustrative cases*) dla poszczególnych sektorów edukacyjnych.

W tworzeniu europejskiej mapy projektów IL uwzględnione zostały takie ich cechy jak: zasięg projektu, typ instytucji prowadzącej, rodzaj przedsięwzięcia będącego przedmiotem projektu, beneficjenci projektu.

Istotnym elementem pierwszego etapu było ustalenie zasięgu terytorialnego poszukiwań oraz źródeł danych o inicjatywach związanych z *Information Literacy*. Obie te decyzje wynikały z celów EMPATIC-u. Dotarcie do informacji o projektach finansowanych przez UE oraz fundowanych na poziomie poszczególnych państw wymagało wykorzystania dwóch rodzajów źródeł.

W odniesieniu do przedsięwzięć unijnych były to przede wszystkim bazy danych projektów europejskich, zarówno ogólne (CORDIS) jak i dedykowane poszczególnym programom, np. ADAM (Advanced Data Archive and Management System) – Leonardo da Vinci Projects and Products Portal <http://www.adam-europe.eu/adam/homepageView.htm>, ISOC – SOCRATES Projects Database (do 2004) <http://www.isoc.siu.no/isocii.nsf>, a później także EVE http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/eve/index_en.htm (e-platforma służąca rozpowszechnianiu informacji o unijnych projektach z zakresu edukacji, kultury, młodzieży i obywatelstwa).

Głównym – ale nie jedynym – źródłem danych o przedsięwzięciach narodowych związanych z kompetencjami informacyjnymi była baza utworzona w portalu EnIL (European Network for a Culture of Information) – *The Euro-*

³ Lista tych projektów zamieszczona jest w (Basili, 2011). Raport ten zawiera również charakterystykę ilościową projektów.

pean Observatory on IL Policies and Research <http://enil.ceris.cnr.it/Basili/EnIL/index.php?id=european-observatory-on-il-policies-and-research>, obejmująca swoim zasięgiem następujące kraje: Austria, Dania, Finlandia, Niemcy, Włochy, Łotwa, Litwa, Polska oraz Hiszpania. Zasięg terytorialny poszukiwań w projekcie EMPATIC został jeszcze poszerzony o Wielką Brytanię (ze względu na pozycję lidera w realizacji przedsięwzięć IL) oraz Turcję, jako uczestnika projektu.

Dostęp do informacji o inicjatywach IL związany był z dość istotnymi komplikacjami już w pierwszym etapie analizy, gdy trzeba było jedynie odnaleźć projekty i ustalić ich najistotniejsze dane identyfikacyjne oraz podstawowe cechy charakterystyki. Bariery te pogłębiły się w drugim etapie. Rozproszenie informacji wpłynęło też na nie zawsze zadowalający poziom jej jakości i stopień kompletności danych. Ważną barierą w gromadzeniu informacji o projektach był też brak ustalonej, stosowanej w praktyce definicji IL, co skutkowało nieuwzględnianiem tego terminu w nazwach i opisach przedmiotu projektu, a co za tym idzie niewłaściwym indeksowaniem ich w bazach (Projekty, które w rzeczywistości mają za przedmiot działania związane z kształtowaniem kompetencji informacyjnych, ani nie są tak nazywane przez projektodawców, ani nie są jako takie indeksowane w bazach). Można zatem wyrazić uzasadnioną obawę, że w źródłach, które zostały określone jako główna baza poszukiwań, nie wszystkie projekty zostały zidentyfikowane.

Badanie odnalezionych 87 przypadków, według wskazanych podstawowych kryteriów, pozwoliło na sformułowanie – opartej głównie na ilościowej analizie zgromadzonych danych – diagnozy sytuacji europejskiej w zakresie IL (Basili, 2011).

Zebrany w pierwszym etapie materiał stał się też podstawą do dokonania wyboru przypadków projektów najbardziej reprezentatywnych (*illustrative cases*) w każdym z czterech sektorów edukacyjnych (po pięć przypadków w każdym sektorze, łącznie 20 przypadków), które zostały poddane w drugim etapie szczegółowej analizie jakościowej⁴.

Podstawową techniką zastosowaną w celu wyboru najlepszych praktyk (zgodnie z przyjętymi kryteriami selekcji i oceny) spośród 87 przypadków projektów IL zidentyfikowanych w pierwszej fazie projektu, a następnie opisu cech jakościowych najbardziej ilustratywnych przypadków, była analiza informacji o projektach zamieszczona w różnych źródłach online. Wybrano zatem technikę pośrednią, początkowo rezygnując z bezpośrednich kontaktów z koordynatorami i uczestnikami projektów. Było to podyktowane rozległym zasięgiem terytorialnym i chronologicznym projektów umieszczonych w podstawowej bazie.

⁴ Jej wyniki zostały przedstawione w raporcie (Cisek, Próchnicka, Krakowska i Wójcik, 2011).

Jak już zaznaczono wcześniej, informacja o projektach jest na ogół dość ogólna i schematyczna, rozproszona i często niskiej jakości – nieaktualna i niekompletna. Dlatego starano się uwzględnić jako podstawę selekcji i oceny projektów jak najwięcej źródeł, w celu uzyskania zasobów informacji o najwyższym, możliwym do uzyskania, stopniu kompletności, aktualnej i wiarygodnej. Serwisy WWW projektów, które powinny być najbardziej podstawowym źródłem informacji, okazały się mało przydatne. Wiele projektów bowiem, zwłaszcza starszych, nie posiada własnych stron internetowych, a te strony, które istniały, przestały działać po zakończeniu danych inicjatyw. Koniecznym okazało się korzystanie z archiwalnych zapisów stron WWW dostępnych poprzez Internet Archive <http://archive.org/index.php>.

W celu uzupełnienia, uaktualnienia, sprawdzenia informacji o projektach należało zatem sięgnąć do innych narzędzi i źródeł informacji, takich jak: globalne serwisy wyszukiwawcze, wyspecjalizowane wyszukiwarki zasobów naukowych (Google Scholar <http://scholar.google.pl/>, Scirus <http://www.scirus.com/>), portal Unii Europejskiej <http://europa.eu/>, Portal Funduszy Europejskich <http://www.efs.gov.pl/>, portal UNESCO <http://www.unesco.org/new/en/>. Wykorzystywane były także bazy dostawców komercyjnych (EBSCO, Emerald, ScienceDirect). Oprócz źródeł ogólnych sięgnięto także do źródeł bardziej specyficznych. Informacji o projektach poszukiwano także na stronach zidentyfikowanych instytucji koordynujących projekty, a także instytucji partnerskich.

Przeprowadzona w Internecie kwerenda pozwoliła na uzyskanie dostępu do różnych typów dokumentów, stanowiących świadectwo zainicjowania i realizacji projektu, jak: schematyczne opisy projektu, obejmujące najczęściej ogólne informacje o jego problematyce, celach, czasie trwania, instytucjach partnerskich, głównych działaniach projektu, prezentacje projektu, raporty podsumowujące poszczególne etapy projektu, opisy i harmonogramy organizowanych przedsięwzięć np. szkoleń, wystąpienia konferencyjne przedstawiające wybrane rezultaty projektu, publikacje w czasopismach naukowych i fachowych. Jednakże w większości poszczególne inicjatywy nie zostały tak wszechstronnie udokumentowane, dlatego też istotnym kryterium selekcji dobrych praktyk w zakresie projektów IL stało się właśnie udokumentowanie danego projektu oraz możliwość dostępu do informacji.

Ostatecznie jednak, na etapie walidacji, niezbędne okazało się nawiązanie bezpośrednich kontaktów z realizatorami i uczestnikami wyselekcjonowanych przypadków – i dzięki temu – aktualizacja i korekta przednio zgromadzonych informacji a także dokonanych wyborów (usunięcie niektórych przedsięwzięć IL z listy dobrych praktyk i zastąpienie ich innymi). Poprawiony wykaz znajduje się na stronie <http://empat-ic.eu/>, na interaktywnej mapie zatytułowanej Case Studies (<http://empat-ic.eu/eng/Case-Studies>).

Wybrane przykłady dobrych praktyk z zakresu IL, „ilustratywne przypadki” zostały przyporządkowane do wymienionych wcześniej czterech sektorów edukacji i opisane wedle jednolitego schematu obejmującego następujące elementy: dane ogólne (kraj, sektor edukacyjny, źródło finansowania, obszar IL itp.), koordynatorzy i partnerzy danego projektu, tło, główne cele, szczegóły, rezultaty.

W celu zapobieżenia jednostronności wyboru, wyselekcjonowane i pisane przez uczestników projektu EMPATIC przykłady dobrych praktyk w zakresie IL zostały poddane ocenie przez interesariuszy zewnętrznych w trzecim etapie prac (*Validation*). Jej rezultatem była pewna forma „zatwierdzenia” najlepszych praktyk jako wzorów do wykorzystania w procesie kształcenia umiejętności informacyjnych we wszystkich sektorach edukacji oraz dowodu na korzyści, jakie mogą być w wyniku tego osiągnięte.

Jako techniki w procedurze zatwierdzania najlepszych praktyk zostały wybrane prezentacja oraz dyskusja (*round-table discussion*), zaś jako formę organizacyjną przyjęto formułę warsztatu (*workshop*) jako najbardziej otwartą i interaktywną. Zostały zorganizowane, wedle wspólnego schematu programowego, cztery jednodniowe warsztaty, każdy dla jednego z sektorów edukacji (oświaty, szkolnictwa wyższego, szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia dorosłych). Zaproszenie do udziału w warsztatach zostało skierowane do osób zidentyfikowanych jako reprezentatywne dla danego sektora edukacji przez poszczególnych partnerów w fazie organizacyjnej warsztatu. Udział w każdym z warsztatów wzięli, jako *keynote speakers*, uznani europejscy specjaliści w zakresie IL oraz nie mniej niż 30 uczestników, rekrutujących się spośród osób kształtujących politykę edukacyjną w danym sektorze, menedżerów związanych z tymże sektorem edukacji, nauczycieli i bibliotekarzy realizujących kształcenie w praktyce, przedstawicieli administracji państwowej i samorządowej oraz organizacji pozarządowych. Nie udało się w pełni zrealizować założenia o udziale w warsztatach kluczowych interesariuszy zewnętrznych, a głównie przedstawicieli instytucji odpowiedzialnych za kształtowanie polityki edukacyjnej w poszczególnych sektorach.

Rezultaty uzyskane w wyniku dyskusji prowadzonych w trakcie warsztatów zostały przedstawione w formie raportów zatwierdzających lub modyfikujących dotychczasowe ustalenia projektu EMPATIC poprzez wkład zewnętrznych interesariuszy. Zostały one wykorzystane do ustalenia ostatecznej listy dobrych praktyk związanych z IL w poszczególnych sektorach edukacji oraz opracowania materiałów promocyjnych odnoszących się do kształcenia kompetencji informacyjnych.

Rekomendacje

Jeden z produktów EMPATIC-u, uzyskany m.in. w wyniku działań opisanych w poprzednim rozdziale oraz – w szczególności – w rezultacie

dyskusji i konsultacji prowadzonych w ramach warsztatów i dwu podsumowujących konferencji – Literacy and Society, Culture, Media and Education (Gandawa, 09-11.02.2012, <http://www.literacyconference2012.ugent.be/>) oraz EMMILE European Meeting on Media and Information Literacy (Mediolan, 27-29.02.2012, <http://emmile.wordpress.com/>) stanowią rekomendacje skierowane do decydentów i interesariuszy edukacji informacyjnej. Ogólne (ponadsektorowe) zalecenia i uwagi o charakterze strategicznym i taktycznym sformułowano następująco:

1. Kompetencje informacyjne mają kluczowe znaczenie dla współczesnego europejskiego społeczeństwa, a co za tym idzie powinny być rozwijane i propagowane w różnorodnych kontekstach przy wykorzystaniu różnorodnych środków.

2. O znaczeniu kompetencji informacyjnych należy przekonywać nie tylko rządy, ministerstwa i decydentów na szczeblu krajowym i unijnym, lecz także samorządy, przedsiębiorców, małe grupy społeczne oraz wszystkich obywateli.

3. Strategia rozwoju kompetencji informacyjnych powinna obejmować działania przebiegające dwutorowo:

a. szerzenie świadomości znaczenia kompetencji informacyjnych wśród władz i organów rządowych na szczeblu krajowym i europejskim;

b. merytoryczną, rzeczywistą pracę krok po kroku, projekt po projekcie na szczeblu lokalnym, wykonywaną przez indywidualne placówki oświatowe, uniwersytety, biblioteki itd.

4. Większość uczestników jest zdania, że powolna strategia, oparta na „małych projektach” kierowanych do różnych grup docelowych, społeczności, grup zawodowych itd. byłaby bardziej skuteczna niż ustanowienie centralnego unijnego organu odpowiedzialnego za rozwój kompetencji informacyjnych lub wydanie oficjalnych europejskich dyrektyw w tym zakresie. Zatem podejście zakładające „szerzenie świadomości znaczenia kompetencji informacyjnych” oraz „centralne cele” wyraźnie zwyciężyło nad opcją „centralnego sterowania”. Co więcej, ustalenie jasnych celów w zakresie kompetencji informacyjnych (na szczeblu krajowym i europejskim) może okazać się pomocne w przekonaniu władz lokalnych do wsparcia programów rozwoju kompetencji informacyjnych.

5. „Zachęty są skuteczniejsze niż nakazy”, co oznacza, że polityka rozwoju kompetencji informacyjnych oparta na systemie zachęt dla osób wprowadzających kompetencje informacyjne do programów nauczania (nauczycieli, bibliotekarzy, przedsiębiorstw, organów władz lokalnych) mogłaby okazać się skuteczną strategią.

6. Projekt EMPATIC zainicjował proces poszukiwania doświadczeń z przeszłości i przygotowywania studiów przypadku obejmujących najlepsze praktyki w ramach programów finansowanych przez Wspólnotę Europejską. Jednakże proces ten powinien objąć wszystkie znane projekty z zakresu kompetencji informacyjnych. Jest to istotne dla decydentów.

Oprócz rekomendacji o charakterze ogólnym, powstały również zalecenia specyficzne dla poszczególnych sektorów systemu edukacji. Są one udostępnione w języku angielskim (będą również w języku polskim) pod adresem <http://empat-ic.eu/eng/News/Finalized-EMPATIC-Recommendations-to-Policy-Makers>.

Zakończenie

O specyfice projektu EMPATIC decydowały następujące jego cechy:

- „polityczne” podejście do problemu edukacji informacyjnej; skupienie się na decydentach jako kluczowych podmiotach mogących doprowadzić do zmian i zamiar przekonania ich, że kompetencje informacyjne są istotnym elementem rozwoju społeczeństwa informacyjnego;

- dążenie do skutecznego wykorzystania wyników poprzednich badań związanych z problematyką kompetencji informacyjnych.

Więcej uszczegółowionych danych o projekcie, raporty opracowane w jego ramach, prezentacje, rekomendacje, odsyłacze do warsztatów etc. można znaleźć w oficjalnym serwisie WWW <http://empat-ic.eu/>. Informacje o warsztatach, które odbyły się w Krakowie oraz o polskich i międzynarodowych konferencjach związanych z EMPATIC dostępne są w blogu *Information Literacy in the School Sector* <http://informationliteracyintheschoolsector.blogspot.com/>.

W dwu referatach – „Kształtowanie kultury informacyjnej w szkolnictwie wyższym” [Cisek i Próchnicka, 2010] oraz „Selected methodological issues in creating the Information literacy development strategies” [Cisek i Próchnicka, 2011] omawiamy pozostałe aspekty projektu EMPATIC.

Bibliografia

- Basili C. (2011), *Report on Current State and Best Practices in Information Literacy* [online]. [dostęp: 2012-04-10]. Dostępny w World Wide Web: <http://empat-ic.eu/eng/Reports>
- Basili C. (red.) (2003), *Information Literacy in Europe: a first insight into the state of the art of Information Literacy in the European Union*. Roma: Consiglio Nazionale delle Ricerche.
- Basili C. (red.) (2008), *Information Literacy at the crossroad of Education and Information Policies in Europe*. Roma: Consiglio Nazionale delle Ricerche.
- Batorowska H. (2009). *Kultura informacyjna w perspektywie zmian w edukacji*. Warszawa.
- Cisek S., Próchnicka M. (2010), *Kształtowanie kultury informacyjnej w szkolnictwie wyższym* [online]. [dostęp 2012-04-09]. Dostępny w World Wide Web <http://www.slideshare.net/sabinacisek/ksztatowanie-kultury-informacyjnej-14-122010>

- Cisek S., Próchnicka M. (2011), *Selected methodological issues in creating the Information literacy development strategies* [online]. [dostęp 2012-04-09]. Dostępny w World Wide Web <http://www.slideshare.net/sabinacisek/cs-mp-athensqqmlempaticsession2011>
- Cisek S., Próchnicka M., Krakowska M., Wójcik M. (2011), *Illustrative Case Studies* [online]. [dostęp: 2012-04-10]. Dostępny w World Wide Web: <http://empat-ic.eu/eng/Reports>
- EMPATIC. Information Competencies* [online]. 2010-2012 [dostęp: 2012-04-09]. Dostępny w World Wide Web <http://empat-ic.eu/>.

Sabina Cisek

Maria Próchnicka

The EMPATIC project – the European initiative for information literacy

Summary

The paper discusses the contemporary international project EMPATIC, designed for the development of the competence and information education in Europe. The authors provide the basic organization data of the venture, outline the selected research issues and present one of the main results of the initiative – the recommendations addressed to the stakeholders and decision makers of the field of the information literacy.